

הארץ". וזה ביחיד, וכל שכן ברבים העושים מצוה, שפעולתה גדולה מאד בלי שיעור וערך, ויכולה לפעול כל הפעולות הנ"ל.

וידעתי שרבים ישאלו, איזו מצוה ממצוות התורה תהיה זו שיבחרו לעסוק בה כל כלל ישראל? על זה אשיב כדברי הר"ן בדרשותיו שהבאתי לעיל⁹⁴², שכתב, שהמצוה שיוזכה על ידה לחיי העולם הבא צריכה שתהיה מצוה בעלת ערך גדול, שתהיה שקולה כנגד כמה מצוות, ועיי"ש. כמו כן בנידון דידן, לקבץ כל כלל ישראל בכללות אחת, צריך שתהיה מצוה זו שנבחר, מצוה שהיא היותר גדולה ויותר חשובה משאר מצוות התורה. ועדיין ישאלו, וכי אפשר לנו לשקול בפלס, ולהכריע בין מצוה למצוה? הלא "אורח חיים פן הפלס"⁹⁴⁴ כתיב. אבל, לעומת זה כתיב "פלס מעגל רגלך, וכל דרכך יכוננו"⁹⁴⁵ (ובאמת, כבר עמדו חז"ל במועד קטן דף ט'⁹⁴⁶ על סתירה זו). ועל כרחך, היכא שהורונו חז"ל שהיא מצוה היותר גדולה שבמצוות, מותר לנו לפלס ולבחר בה. והנה, בספרי (פרשת ראה⁹⁴⁷), ובתוספתא (עבודה זרה פרק ה'⁹⁴⁸) אמרו חז"ל בפירוש, שמצות ישיבת ארץ ישראל היא מצוה ששקולה נגד כל התורה כולה. (ולדעת הרמב"ן בספר המצוות⁹⁴⁹, היא נמנית במספר התרי"ג מצוות, והסכימו איתו רוב גדולי הפוסקים, ראשונים ואחרונים⁹⁵⁰. וכבר הוכחתי לעיל⁹⁵¹, שגם לדעת הרמב"ם היא מן התורה, אף שלא באה לדעתו בכלל מספר המצוות). על כן, נבחר נא מצוה זו של ישוב הארץ, להתעסק בה כולנו יחד, כל נפש ישראל שחי בעולם. ועל ידה, אנחנו נעשה גוי אחד בארץ, ותחזור האחדות בישראל למקומה. ואז נזכה, שהאחדות שנשארה בישראל ככה, תצא מהכח אל הפועל. ונזכה לגאולה שלימה ע"י זה, וכאמור לעיל. ונזכה לכל העתיד הגדול שנבאו לנו נביאינו הקדושים.

נט. ועוד, מלבד מה שאמרתי שנבחר במצות עשה של ישוב ארץ ישראל, מפני ששקולה כנגד כל המצוות, עוד זאת, מפני שאי אפשר לנו יושבי חוץ לארץ להיות גוי אחד, זולת מצוה זו דישוב הארץ. מלבד מה שרבינו הקדוש בספר "חרדים" הביא (בסוף ספרו⁹⁵²) בשם התנא הגדול ר' שמעון בן יוחאי⁹⁵³, שרק עם ארץ ישראל אנו גוי אחד, וכמו שאמר הכתוב "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"⁹⁵⁴ — דייקא — בארץ ממש אנו נעשים לגוי אחד. נמצא, דבחוץ לארץ אי אפשר כלל לבוא לבחינה זו דגוי אחד. אך כבר כתב הגאון ר' חיים, אחי המהר"ל מפראג, בספר "החיים" (סוף פרק א' מספר גאולה⁹⁵⁵), שכל המצפה תמיד לעלות לארץ ישראל, ועיניו ולבו שם כל הימים, מעלה עליו הכתוב כאילו דר ועמד בתוכה. וכן מה שאמרו חז"ל⁹⁵⁶, שמתו חוץ לארץ אינם חיים אלא בצער גלגול מחילות — לא אמרו זאת אלא רק על אותם שאינם מחבבים את הארץ, אבל המחבבים את הארץ בחייהם ומצפים

⁹⁴⁴ משלי ה', ו'.

⁹⁴⁵ שם ד', כ"ו.

⁹⁴⁶ סוף עמ' א'.

⁹⁴⁷ אות כ"ח.

⁹⁴⁸ הלכה ב'.

⁹⁴⁹ הוספות לשה"מ לרמב"ם, מצות עשה ד'.

⁹⁵⁰ עי' "פתחי תשובה", אבן העזר, סי' ע"ה, ס"ק ר'.

⁹⁵¹ עמ' קמ"ט ואילך.

⁹⁵² מצות ישוב ארץ ישראל פרק ב' (בהוצאה עם פירוש "באר יהודה", תרצ"ה, דף פ"א עמ' א).

⁹⁵³ זהר, ח"ג, דף צ"ג ב. ועיי"ש בניצוצי זהר אות ג'.

⁹⁵⁴ שמואל ב', ז', כ"ג.

⁹⁵⁵ ספר "גאולה וישועה".

⁹⁵⁶ כתובות ק"א א (אותיות דר"ע אות ט', בתי מדרשות ח"ב עמ' שע"א).

לגאולה, גם במותם לא נפרדו מאותה קדושה שהיתה מצוירת וחקוקה על לוח לבם. עכ"ד הקדושים. וכדברים האלה כתב ג"כ הגאון המבי"ט (חבירו של רבינו ה"בית יוסף", והיה מבית דינו) בספרו "בית אלקים" (בשער היסודות פרק נ"ה), וזה לשונו⁹⁵⁷: "אם דקיי"ל דאין תחיה אלא בארץ ישראל, ומתי חו"ל יצטערו בגלגול מחילות, אבל אלו העולים לארץ ישראל ולאיוו סיבה מתו באמצע הלוחם — אלו יזכו לחיות תיכף בחו"ל, ולגמור העליה שהתחילו בעודם בחיים. והביא ראיה ממתים שהחיה יחזקאל⁹⁵⁸, שהיה בחו"ל בבקעת בית דורא, והלכו לארץ ישראל ונשאו נשים, עמד ר' יהודה בן בתירא על רגליו ואמר: אני מבני בניהם. ואמר רב: אלו בני אדם שמנו לקץ וטעו, שנאמר 'ובני אפרים' וכו'⁹⁵⁹. הרי שהיו בחו"ל ועלו אח"כ לארץ ישראל. והוא מפני שהיו עולים ומתו בדרך מצוה, לרב שאמר שהיו בני אפרים שמנו וטעו והיו עולים לארץ ישראל — רצה הקב"ה לזכותם שיגמרו המצוה שהתחילו". עכ"ד.

ואני מוסיף, שזה אפילו ברשעים גמורים. דהא, במדרש רבה (פרשת שמות⁹⁶⁰) כתב, דאלו בני אפרים זיוו רשעים, עיי"ש, ואפילו הכי זכו לזה מפני העליה שרצו לעלות. וכן כתב רבינו החת"ם (בדרשותיו לשבת הגדול שנת תקנ"ח), דכל הרוצה לעלות לארץ ישראל, הרי הוא כאילו כבר עלה, עיי"ש⁹⁶¹. וכן כתב בדומה לזה, בתשב"ץ (ח"ג, סי' רפ"ח).

עכ"פ, המחבבים את הארץ ומשתדלים לבוא לתוכה — הוי כאילו דרו בתוכה. נמצא, דע"י ההתעסקות לבנותה ולישבה — הרי היא חשובה כאילו כבר דרים בתוכה. א"כ, שפיר יכולים לבוא לבחינת גוי אחד אף בהיותינו עוד בחוץ לארץ.

נמצא, עפ"י האמור, דשאר מצוות התורה אינן מסוגלות כלל לעשותינו לגוי אחד, אלא רק מצות ישיבת הארץ לחוד, וכמו שביארתי. (עיי'ן עזרא ב', פס' א': "ואלה בני המדינה העולים" וכו'. ונתקשו כל המפרשים⁹⁶² — "ואלה בני הגולה העולים" הוי ליה למימר, כי אז לא היו עוד במדינה אלא בגולה? אבל לפי הנ"ל אתי שפיר, דתיכף שחשבו לעלות — כבר קרויין בני המדינה, ונחשב כאילו היו במדינה. והיא ראייה עצומה לדברינו הנ"ל). על כן, שפיר כתבתי לבחור דוקא במצוה זו לאחד ולקבץ ולארוג את כללות ישראל על ידה. ואז נשיג את מטרתנו הקדושה ומאווינו בעזר השם, לרומם קרנינו, וקרן השם קדשינו, וקרן בית דוד מלכנו בב"א.

ס. ודע אחי, שאל יקלו בעיניך הדברים שכתבתי פה, שאף בהתאחדות ישראל בכלל אחד דוקא תלויה ישועתינו, ואין מבוא לבוא לידי אחדות כלל ישראל אלא בעצה שהצעתי למעלה — לאחד ולארג את כל האומה כולה כעסק ישוב הארץ ובנינה. כי כל דברי רבותינו מוכיחים על זה, וכמו שאומר בעזה"י.

איתא בפסיקתא (בפסיקא "והיה בעת ההוא"), על מה שאמר הקב"ה "והיה בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות" (צפניה א'⁹⁶³) — דקאי על עת הגאולה: "אמרו לו ישראל: רבון

⁹⁵⁷ בשינוי לשון, עיי"ש.

⁹⁵⁸ יחזקאל ל"ז, א'—י"ד; סנהדרין צ"ב ב.

⁹⁵⁹ דברי הימים א', ז', כ'.

⁹⁶⁰ פרשה כ', אות י"א.

⁹⁶¹ עי' לעיל עמ' ב'.

⁹⁶² עי' רש"י ומצוד"ד.

⁹⁶³ פס' י"ב.